

1944, september 19. Banská Bystrica. — Zápisnica zo 6. zasadnutia Slovenskej národnej rady. Program: spomienka na výročie úmrtia T. G. Masaryka, návrhy nariadení SNR o náležitostiach vojenských osôb, o opatreniach na ochranu práv podľa obecného banského zákona, o zmenách lehôt vo veciach daní, ciel, poplatkov a iných štátnych dávok, voľné návrhy (teroristická akcia na Sliachi, zastavenie prác na stavbe hradskej a železnice v B. Štiavnici a okolí, otázka stanného práva, návrhy poverenictva SNR pre zdravotníctvo, dosadenie spoľahlivých ľudí do tlačiarň).

1. Predseda pán Dr. Šrobár zahájil dnešné zasadanie privítaním prítomných.

2. Na to predniesol spomienku na siedme výročie smrti pána prezidenta-Osvoboditeľa, Tomáša Garrigue Masaryka. (Viď príloha 1.) Túto spomienku vypočuli prítomní postojácky.

3. Po skončení uvedeného prednesu prikrčil pán predseda Dr. Šrobár k ďalšiemu programu zasadnutia a to k bodu 3, t. j. k čítaniu zápisnice zasadnutia Slovenskej národnej rady zo dňa 14. septembra 1944. Na návrh pána Dr. Lettricha bolo však od čítania spomenutej zápisnice upustené, zápisnica bez čítania schválená a podpísaná. K overeniu zápisnice určení boli pp. Blažkovský a Dr. Ing. Zaľko. Uvedený návrh plénum jednohlasne prijalo.

4. Pán predseda uviedol na porad rokovania ďalší bod programu 4: nariadenie SNR, ktorým sa menia a doplňujú ustanovenia §§ 15 a 16 vl. nar. č. 111/34 Sb. z. a n. o náležitostiach vojenských osôb z počtu mužstva v činnej službe a niektorých iných osôb im čo do náležitostí na roveň postavených.

Pán dr. Lettrich referujúc o tomto bode uvádza, že Slovenská národná rada v uznání veľkých obetí a námah, ktoré prináša slovenské vojsko v boji s votrelcami, rozhodla sa zvýšiť náležitosti vojenských osôb z počtu mužstva v činnej službe a niektorých iných osôb, im čo do náležitostí na roveň postavených. Tak poľný prídavok pre mužstvo zvyšuje sa z Ks 2,— na Ks 3,— a pre poddôstojníkov na Ks 5,—. Zápoľný prídavok zvyšuje sa u mužstva na Ks 1,50 a u poddôstojníkov na Ks 2,50 denne. Menovaný navrhuje, aby Slovenská národná rada prijala nasledujúce uznesenie: (viď prílohu 2). Nakoľko po prečítaní textu návrhu neboli proti nemu vznesené žiadne námietky, pán predseda Dr. Šrobár vyhlasuje ho za jednohlasne schválený.

5. Pán predseda prikrčil k ďalšiemu bodu programu 5 a to k nariadeniu SNR o opatreniach na ochranu práv podľa obecného banského zákona. Príslušný referát predniesol pán Ing. Styk, podľa pripojeného textu nariadenia SNR ako aj dôvodovej zprávy (príloha 3 a 4).

Nakoľko na dotaz pána predsedu, či má niekto z prítomných k spomenutému návrhu a dôvodovej zpráve voľajaké poznámky alebo pripomienky, nehlásil sa nik o slovo, vyhlásil pán predseda toto nariadenie za platné.

6. Pri prejednávaní bodu 6 programu prečítal pán Paulíny text návrhu nariadenia Slovenskej národnej rady, ktorým sa menia lehoty vo veciach daní, ciel, poplatkov a iných štátnych dávok. Text tohto návrhu ako aj príslušnej dôvodovej zprávy v prílohe (príloha 5 a 6).

Po prečítaní návrhu a dôvodovej zprávy prihlásil sa o slovo pán Dr. Pietor, ktorý žiadal opravu textu § 3 návrhu, a to v tom smere, aby slovo „prerušujú“

bolo nahradené slovom „zastavujú“, lebo pri ponechaní pôvodného textu znamenalo by, že lehota začne plynúť znova.

Plénum na dotaz pána predsedu vyslovilo svoj súhlas s touto zmenou a tak pán predseda vyhlásil uvedený návrh po prevedenej zmene za uznesenie Slovenskej národnej rady.

7. Voľné návrhy:

O slovo sa prihlásil predovšetkým pán Dr. Ing. Zaťko, ktorý uviedol, že včera rozšírila sa zpráva o určitých popravách na Sliachi. Medzi popravenými má byť aj Ing. Klinovský, ktorý sám pomáhal tým ľuďom, ktorí v posledných 5 rokoch dostali sa do nešťastia následkom svojej účasti na odboji. Pán Dr. Ing. Zaťko kládol predsedníctvu otázku, či sa s touto vecou zaoberalo a čo sa rozhodlo podniknúť, aby sa vec dokonale vyšetrila.

Na to pán predseda Dr. Šrobár odpovedal, že predsedníctvo prípadom zaoberalo sa ihneď, ako sa o ňom dopyčulo, a uznieslo sa doporučiť a zdôrazniť veliteľstvu partizánskeho odboja, aby tieto jednotky boli zapojené do armády, bola v nich zavedená prísna disciplína, aby sa potom nemohli potulovať po kraji určité tlupy, ktoré nie sú vôbec oprávnené nosiť meno partizán a len znepokojujú občianstvo. Podľa došlej zprávy naše vojsko i partizánski velitelia dali sa dohromady a zahájili prísne vyšetrovanie tohto prípadu. Uzniesli sa na tom, že vinníkov pochyťajú a exemplárne pred obecnosťvom potrestajú, podľa zákonov vojenských. Zpravu túto vzali prítomní na vedomie.

O slovo sa ďalej prihlásil pán F. Kubač, ktorý vo svojej reči povedal, že podľa obdržanej zprávy boli v Banskej Štiavnici a okolí zastavené práce na stavbe hradskej i železnice. V dôsledku toho stratilo zamestnanie cca 500 ľudí. Žiadal, aby sa na týchto a podobných stavbách ďalej robilo, lebo ináč bolo by treba riešiť problém nezamestnanosti, poľahke výplaty podpôr v nezamestnanosti.

Na predošlú reč reagoval pán Ing. Styk. Uviedol, že k zastaveniu prác došlo tým, že stavbu prevádzala nemecká firma, ktorá prácu v dôsledku posledných udalostí opustila. Pri stavbe cesty jedná sa o nehotovú prácu, ktorá by potrvala ešte 1 mesiac až 6 týždňov. Zariadil už potrebné, aby sa na dokončení cesty mohlo urýchlene pokračovať; zamestná sa pri tom cca 30—40 ľudí.

Stavba železnice Dúbrava—Banská Štiavnica je však problémom, lebo jej prevedenie forsíroval Tuka ako Štiavničian, zatiaľ čo odborníci ako aj správny sbor železníc sa proti nej postavili, lebo táto je finančne úplne neznesiteľná. Uvažuje sa však o rozšírení prave stavanej vozovky, na ktorej dala by sa zriadiť autobusová alebo trolejbusová linka pri oveľa menšom náklade (cca 30 miliónov Ks).

K uvedenému poznamenal ešte p. Blaho, že podľa došlej zprávy boli práce na stavbe železnice do Banskej Štiavnice znovu zahájené.

Pán Bohúň k uvedenému podotknul, že až do prerušenia prác robilo na stavbe veľa robotníkov, kým teraz bolo tam vidieť len pár robotníkov.

Ďalej udelil p. predseda slovo p. Dr. Šoltészovi, ktorý informoval prítomných, že podľa oznámenia vojenského prokurátora Dr. Korbela vojenské veliteľstvo vyhlási u vojska stanné právo, ktoré sa vzťahuje len na vojenské osoby a delikty vojenského rázu. Menovaný navrhuje, aby sa SNR zaoberala otázkou, či by sa stanné právo malo vyhlásiť aj pre civilný sektor a či by to bolo oportúnne.

Pri tejto príležitosti upozorňuje pán Dr. Lettrich na stanné právo, ktoré sv. č. vyhlásila bratislavská vláda a ktoré nebolo zrušené.

Pán Dr. Husák navrhuje, aby stanné právo vyhlásené bratislavskou vládou bolo zrušené, lebo podľa neho všetky posledné udalosti a zariadenia značia vzburu. Ohľadom vyhlásenia stanného práva pre civilný sektor doporučuje vyčkať a otázku znovu uvážiť. Pán Dr. Šoltész ešte dodáva, že poverenictvo SNR pre pravosúdie text príslušnej vyhlášky má už hotový.

V ďalšom hlásil sa o slovo pán Fendt, ktorý oznámil, že poverenictvo SNR pre zdravotníctvo prednáša 2 návrhy a to:

1. realizácia lekární,

2. zmena zákona o potratoch, vydaného tisoovskou vládou.

Na predlohe týchto zákonov poverenictvo pre zdravotníctvo má pracovať.

Napokon pán Strechaj žiadal, aby do tlačiarň boli dosadení naši spoľahliví ľudia, ktorí by mali dozor nad týmito dôležitými podnikmi a nemohol sa prípadne opakovať prípad tlačiarň ružomerských, ktoré po obsadení Ružomberka Nemcami začali tlačiť noviny s obsahom hanobiacim náš odboj.

Nakoľko viac sa o slovo nik nehlásil, pán predseda Dr. Šrobár poďakoval prítomným za účasť, program vyhlásil za vyčerpaný a dnešné zasadnutie za ukončené.

ASNR Bratislava. SNR, 1944, 6. zasadnutie SNR. Originál zápisnice. Strojopis, originál.

309

1944, september 19. [Londýn.] — Smernice hlavného veliteľa gen. S. Ingra s predpokladaným plánom ďalšieho vývoja operácií na Slovensku, zaslané rádiatelegraficky gen. J. Golianovi do Banskej Bystrice.

V

Ley:

Proniknutí Rudé armády na Slovensko a navázanie styku s jejimi lehkými prvky¹ zabezpečuje na jednej strane situáciu Vašich vojsk, na druhej strane Vás stavia pred ďalšie úkoly².

Dosavadný defenzívny charakter Vašich operácií bude priblížením sa hlavných síl Rudé armády ustupovať do pozadia a nabývať postupne rázu výhradne ofenzívneho. Je preto treba predvídať prispôbenie celkovej sestavy a organizácie tejto novej situácie a pripravovať prenesenie ťžišťa síl výrazne na západ. Prostory, ktoré sú dôležitým východiskom pre zahájenie ofenzívnych akcií v hlavných smeroch, musí byť pevne zajištné.

Vedľa bojových úkolů ofenzívnych, ktoré budú prováděny podľa direktív príslušného veliteľství Rudé armády, je treba pripraviť obsadenie odtrženého slovenského územia³.

V ďalšom pak, v rámci sloučené 1. čs. armády⁴, vystoupí do popředi ofenzívni akce ze Slovenska na Moravu.

Předpokládejte, že Vaše vojska budou materiálně vybavena velitelství Rudé armády a že bude možno provést mobilizaci na osvobozeném území v nejširším rozsahu.

Ingr

SÚA Praha. PMR-L, sign. Slov. nár. rada. Odpis. Strojopisný priepis.

¹ Ingr vychádzal z predpokladu rýchleho preniknutia sovietskej armády na Slovensko. Zdá sa, že smernice boli koncipované pod dojmom falošných zpráv z polovice septembra 1944, podľa ktorých predvoj sovietskej armády dosiahol Prešova. (VHA Praha. Západ I. HV Londýn, 9/3/1.)

² V slovenskom znení odpisu zrejme chybné preložené ako: „... situácia našich vojsk, na druhej strane zas stavia pred nové úkoly“. (SÚA Praha, b S 40-3/11, zprávy odoslané Vítovi a Leyovi, fotokópia.)

³ Šlo o územie, odtrhnuté od Slovenska po viedenskej arbitráži a pričlenené k Maďarsku.

⁴ Zlúčenou 1. čs. armádou sa myslela povstalecká armáda, rozšírená o podstatné časti 1. čs. armádneho sboru v SSSR a podriadená Viestovi. (Porov. dokument čis. 315 z 19.-20. 9. 1944 a čis. 411 z 11. 10. 1944.)